

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

Αποτελεσματική Διδασκαλία: Διδακτικές προσεγγίσεις και Διδακτικές πρακτικές

**Πρόγραμμα Επιμόρφωσης
Αντικαταστατών/Αντικαταστατριών Εκπαιδευτικών
Δημοτικής Εκπαίδευσης**

Δρ Σοφία Αγαθαγγέλου

Πρόγραμμα σημερινής συνάντησης

- Μέρος Α'
 - Βασικές Παιδαγωγικές Αρχές για Αποτελεσματική Διδασκαλία
- Μέρος Β'
 - Διαφοροποίηση
 - Τι είναι και τι δεν είναι διαφοροποίηση
 - Σχεδιασμός διαφοροποιημένης διδασκαλίας
 - Εφαρμογή διαφοροποιημένης διδασκαλίας

Μέρος Α'

Βασικές Παιδαγωγικές Αρχές

Μια διαπίστωση...

Οι εκπαιδευτικοί διδάσκουμε, χωρίς οι μαθητές μας να μαθαίνουν.

Γιατί νομίζετε συμβαίνει αυτό;

* Επικεντρωθείτε σε λόγους που έχουν να κάνουν με τη διδασκαλία

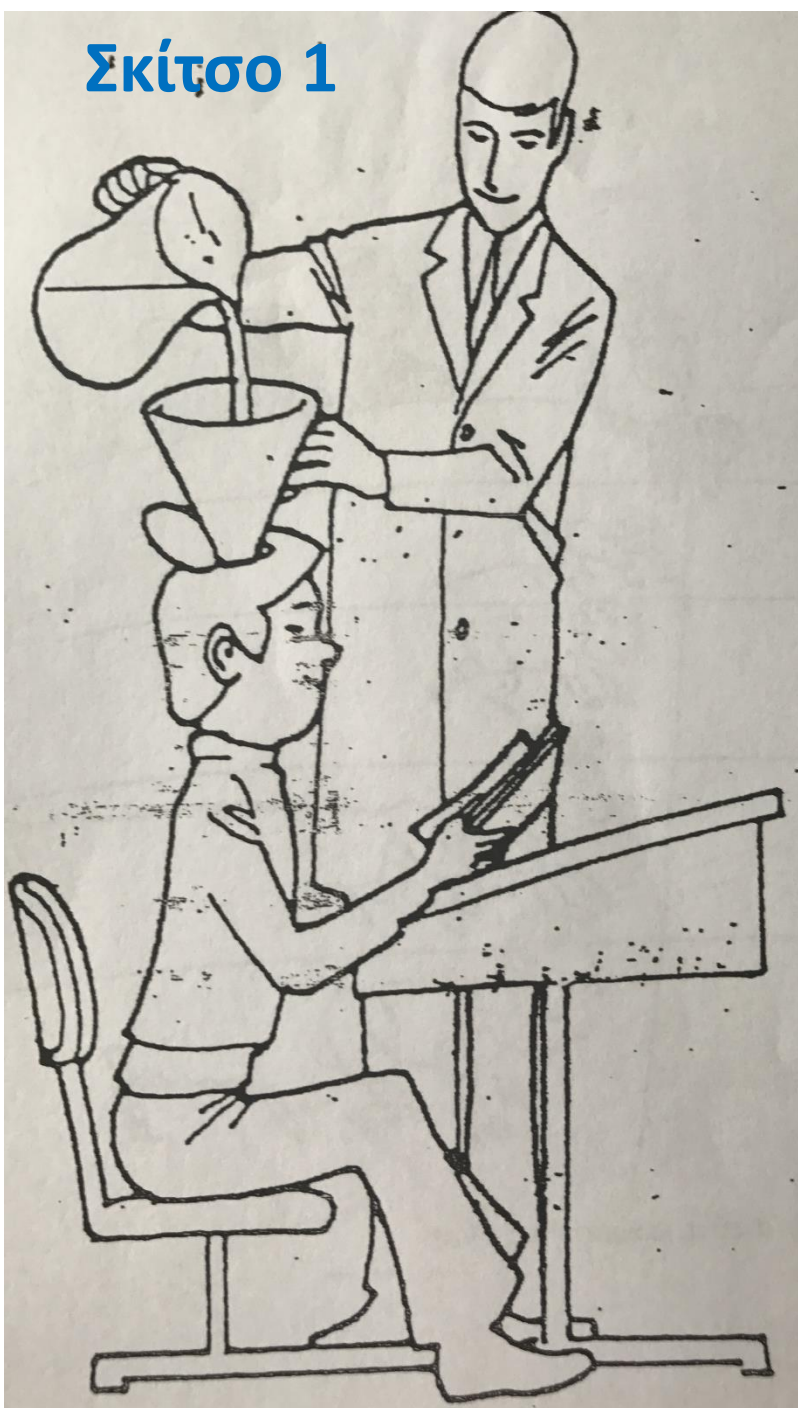
(Διάγνωση αρχικών ιδεών/αντιλήψεων)

Μια διαπίστωση...

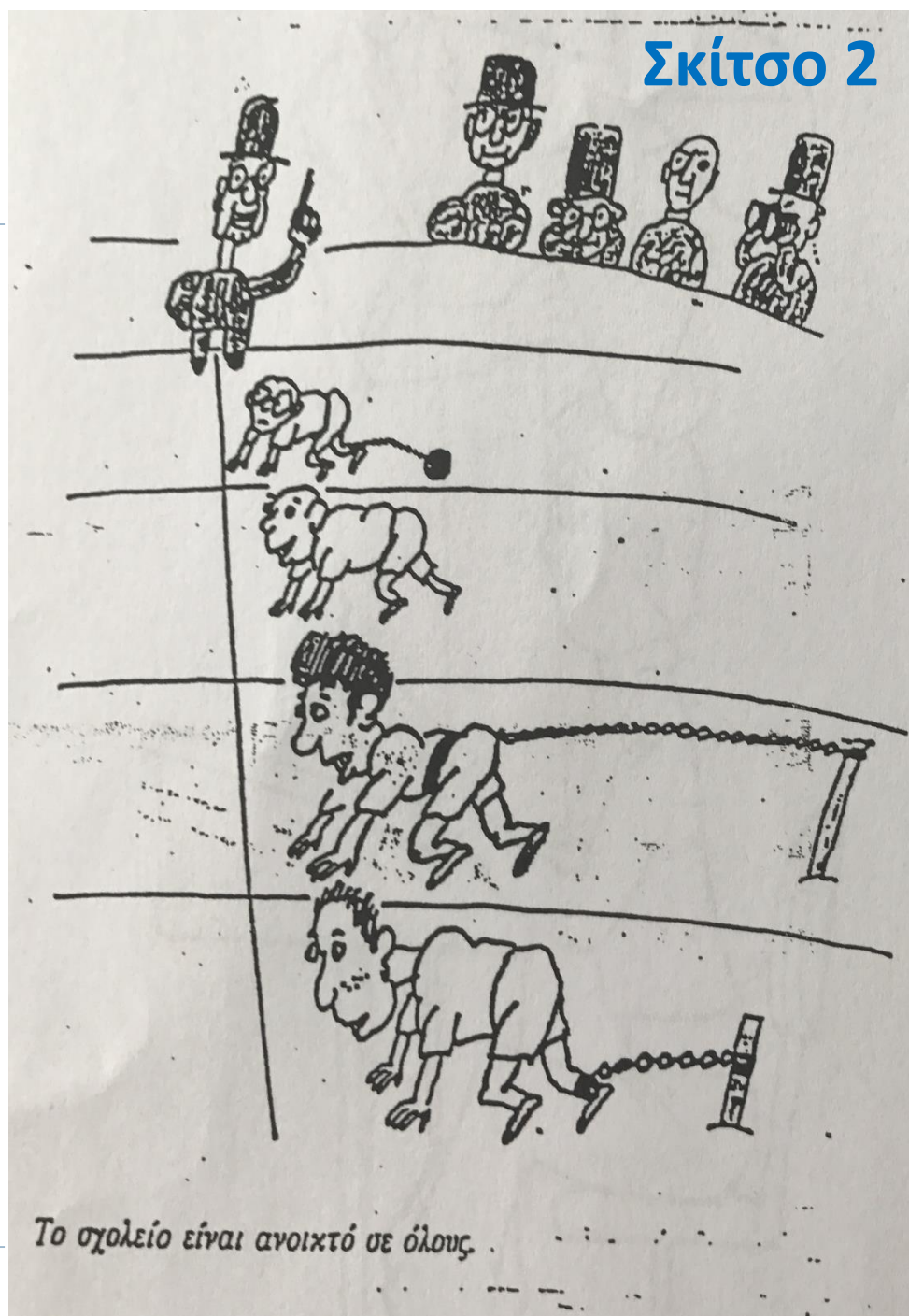
Οι εκπαιδευτικοί διδάσκουμε, χωρίς οι μαθητές μας να μαθαίνουν.

Γιατί νομίζετε συμβαίνει αυτό;

Σκίτσο 1

Σκίτσο 2

Το σχολείο είναι ανοικτό σε όλους.

1^η Παιδαγωγική Αρχή: Μαθητοκεντρικότητα

► Δασκαλοκεντρική Διδασκαλία:

- Η διδασκαλία γίνεται πάνω από τα κεφάλια των μαθητών, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες τους
- Παθητική μάθηση – ο εκπαιδευτικός μεταφέρει γνώση

1^η Παιδαγωγική Αρχή: Μαθητοκεντρικότητα

▶ Μαθητοκεντρική Διδασκαλία:

- Στο επίκεντρο ο μαθητής (όχι ο δάσκαλος ή η ύλη)
- Διδασκαλία που ανταποκρίνεται στις ικανότητες, ανάγκες και ενδιαφέροντα του μαθητή

Διδακτικές προεκτάσεις:

- Ο μαθητής συμμετέχει ενεργά στη διδασκαλία
Έμφαση στην ανακάλυψη της γνώσης από τον ίδιο τον μαθητή – όχι έτοιμη γνώση
- Επαγωγική Διδασκαλία (από το ειδικό στο γενικό, από το παράδειγμα στον κανόνα)

2^η Παιδαγωγική Αρχή: Διαφοροποίηση διδασκαλίας

- ▶ Τι σημαίνει ισότητα ευκαιριών;
 - Δεν σημαίνει μόνο να ανοίξουμε το σχολείο για όλους τους μαθητές, αλλά να δώσουμε την ευκαιρία σε όλους τους μαθητές να μάθουν
- ▶ Σε τι διαφέρουν οι μαθητές;
 - Έννοια του **επιπέδου ετοιμότητας** (ρυθμός μάθησης, στυλ μάθησης, ενδιαφέρον – κίνητρο, ΚΟΕ, ενδιαφέροντα, **προαπαιτούμενες γνώσεις**)

2^η Παιδαγωγική Αρχή: Διαφοροποίηση διδασκαλίας

- ▶ Παραδοχές διαφοροποίησης
 - Η διδασκαλία αρχίζει από το σημείο στο οποίο βρίσκονται οι μαθητές (Vygotsky)
 - Προσαρμόζεται στην ετοιμότητα και τις ανάγκες του μαθητή
 - Εμπειρίες επιτυχίας: Έννοια της πρόκλησης για τους μαθητές

Τι ΔΕΝ είναι Διαφοροποίηση...

- ▶ Δεν είναι εξατομικευμένη διδασκαλία
- ▶ Δεν είναι προσαρμογή διδασκαλίας στον ΚΑΘΕ μαθητή της τάξης
- ▶ Δεν είναι διδασκαλία μόνο για «ειδικές» ομάδες μαθητών (π.χ., μαθητές με αναγνωρισμένες μαθησιακές δυσκολίες ή μαθητές που μαθαίνουν γρήγορα).
- ▶ Δεν είναι παροχή περισσότερων εργασιών σε μερικούς μαθητές ή λιγότερες σε άλλους.
- ▶ Δεν είναι διδασκαλία που αποσκοπεί να υλοποιήσει τον ίδιο βασικό μαθησιακό στόχο του μαθήματος στον ίδιο βαθμό για όλους τους μαθητές

Τι ΕΙΝΑΙ Διαφοροποίηση...

- ▶ Η διαφοροποίηση είναι μια διαδικασία **αντιστοίχισης μαθησιακών στόχων, έργων, δραστηριοτήτων, πόρων/υλικών και υποστήριξης της μάθησης σύμφωνα** με τις ανάγκες, το στυλ και τον ρυθμό μάθησης όλων των μαθητών (Tomlinson, 2014)
- ▶ Οι μαθητές εργάζονται στο ίδιο έργο ή σε παραλλαγές του έργου, με τρόπο και ρυθμό που να ανταποκρίνεται καλύτερα στον κάθε μαθητή (Ollerton, 2009. Stradling & Saunders, 1993. Tomlinson, 2014)
- ▶ Όταν οι εκπαιδευτικοί διαφοροποιούν τη διδασκαλία τους, το κάνουν ανταποκρινόμενοι στα επίπεδα ετοιμότητας, τα ενδιαφέροντα και/ή τα προφίλ μάθησης των μαθητών.
- ▶ Έμφαση σε τεχνικές διαμορφωτικής αξιολόγησης για συλλογή δεδομένων για περαιτέρω δράση και επανασχεδιασμό

3^η Παιδαγωγική Αρχή: Διδασκαλία στρατηγικών μάθησης

- ▣ «Αν δεν μάθουμε όλα τα πράγματα, δε χάθηκε ο κόσμος. Αν όμως δε **μάθουμε πώς να μαθαίνουμε**, τότε χάθηκε ο κόσμος»
- ▣ «Αν δώσεις σ' έναν Κινέζο ένα ψάρι, θα χορτάσει για μια μέρα, αν όμως του μάθεις πώς να ψαρεύει, τότε θα είναι χορτάτος για μια ζωή»
- ▣ «Αν κάποιος σε διδάξει πέντε πράγματα, θα μάθεις το πολύ πέντε πράγματα. Αν όμως σε διδάξουν πώς να μαθαίνεις τότε θα μαθαίνεις για μια ζωή»

3^η Παιδαγωγική Αρχή: Διδασκαλία στρατηγικών μάθησης

Βασική αρχή της μεταγνώσης:

Συνειδητοποίηση του πώς σκεφτόμαστε

- Οι αόρατες σκέψεις γίνονται ορατές και οι ασυνείδητες διαδικασίες συνειδητές
- Οι μαθητές παρατηρούν ο ένας τον άλλο να «σκέφτεται δυνατά»
 - Να εξωτερικεύουν τον τρόπο σκέψης τους την ώρα που δουλεύουν
 - Να εξηγούν τις επιλογές τους και τα στάδια των διαδικασιών που χρησιμοποιούν
- Ζητούμενο όχι μόνο το αποτέλεσμα αλλά και ο τρόπος σκέψης-διαδικασία-στρατηγική

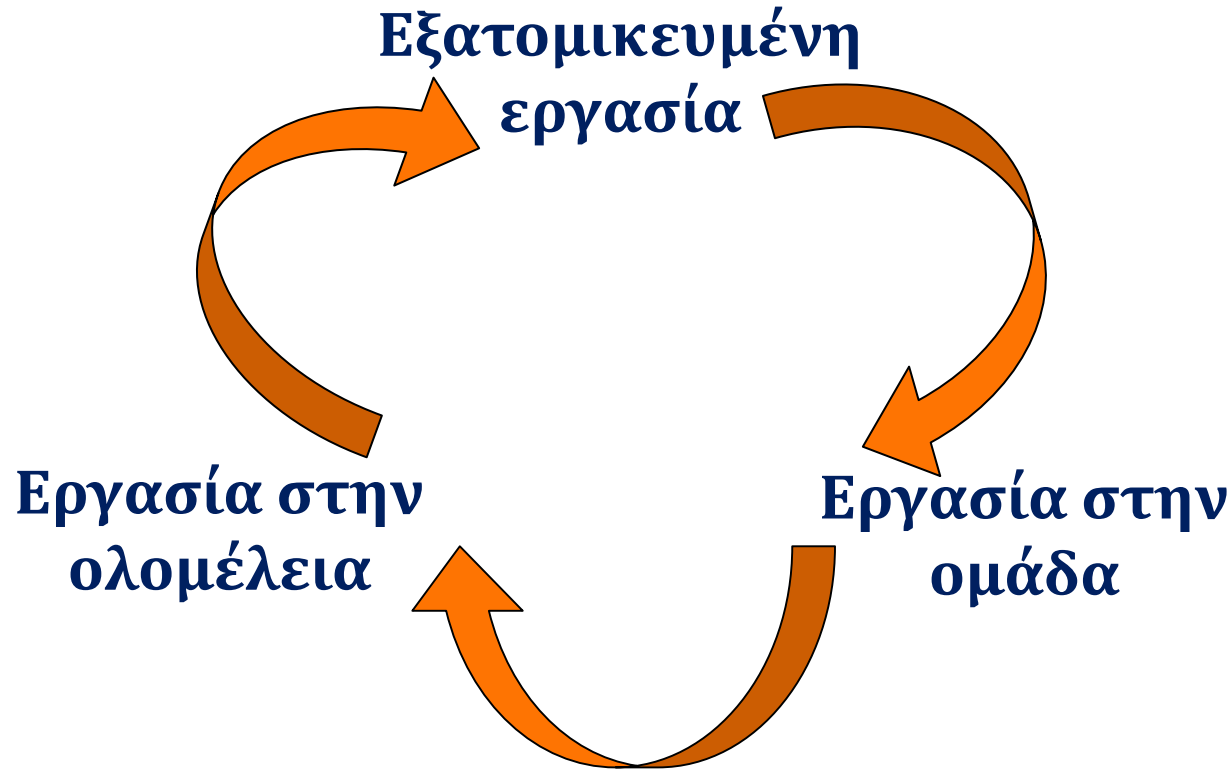
3^η Παιδαγωγική Αρχή: Διδασκαλία στρατηγικών μάθησης

► Μεταγνωστικές ερωτήσεις

- Κατάλαβα αυτό που μόλις διάβασα;
- Μπορώ να το πω με δικά μου λόγια;
- Τι γνωρίζω για το θέμα αυτό;
- Γνωρίζω πού θα βρω τις πληροφορίες που χρειάζομαι;
- Ποιες στρατηγικές και τακτικές μπορώ να χρησιμοποιήσω;
- Γιατί κάνω αυτό που κάνω;
- Πόσο καλά το κάνω;
- Τι απομένει να κάνω;
- Πώς μπορώ να αναθεωρήσω ένα προσχέδιο μου, αν δω ότι δεν είναι αποτελεσματικό;
- Ποιο είναι το προσωπικό μου στυλ μάθησης;

4^η Παιδαγωγική Αρχή: Συνεργατική μάθηση

- ▶ Εναλλαγή εξατομίκευσης, συνεργατικής, ολομέλειας

Αποτελεσματική διδασκαλία

Διδασκαλία που αποσκοπεί στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, γνώσεων και τρόπου σκέψης στο μέγιστο των ικανοτήτων του κάθε παιδιού.

Μέρος Β'

Διαφοροποίηση διδασκαλίας

Παρέχοντας στήριξη στους μαθητές κατά την αυτόνομη εργασία

- Πρακτικές για την παροχή στήριξης στους μαθητές:

Κάποιες από τις Τεχνικές Διαφοροποίησης

- **Ιεράρχηση στόχων/δραστηριοτήτων** (από το προαπαιτούμενο, στο βασικό, στο μετασχηματιστικό)

Σχεδιασμός Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας

Παράδειγμα ανάλυσης γνώσης/ιεράρχησης στόχων

- Θέμα: Διαίρεση ακεραίου με κλασματικό αριθμό
- **Πυρηνική γνώση** (διαίρεση ακεραίου με εναδικό κλάσμα):
 - Να επεξηγούν ότι στη διαίρεση ακεραίου με εναδικό κλάσμα προσπαθώ να βρω πόσα κλασματικά μέρη υπάρχουν στον ακέραιο αριθμό
 - Να εντοπίσουν ότι το πηλίκο είναι μεγαλύτερο από το διαιρετέο
 - Να διατυπώνουν τον κανόνα διαίρεσης ακεραίου με εναδικό
 - Να εφαρμόζουν τον κανόνα διαίρεσης ακεραίου με εναδικό
- **Προαπαιτούμενη γνώση:**
 - Να αντιλαμβάνονται τη διαίρεση ως μέτρηση
 - Να ερμηνεύουν το κλάσμα ως μέρος της ακέραιας μονάδας
 - Έννοια εναδικού κλάσματος
- **Μετασχηματιστική γνώση:**
 - Να διακρίνουν τη διαίρεση ως μερισμό από τη διαίρεση ως μέτρηση σε προβλήματα

(α) Ο Παύλος έχει 3 πίτσες και θα τις κόψει σε ίσα κομμάτια. Να δείξετε και να υπολογίσετε πόσα κομμάτια θα πάρει, αν κάθε πίτσα την κόψει σε κομμάτια:

**Μαθηματική πρόταση
και απάντηση**

(i) του $\frac{1}{2}$ της πίτσας

(ii) του $\frac{1}{3}$ της πίτσας

(iii) του $\frac{1}{4}$ της πίτσας

(β) Να δείξετε και να υπολογίσετε πόσα κομμάτια θα πάρει, αν κάθε πίτσα την κόψει σε κομμάτια

**Μαθηματική πρόταση
και απάντηση**

(i) του $\frac{1}{8}$ της πίτσας

(ii) των $\frac{2}{8}$ της πίτσας

Εννοιολογική κατανόηση
διαίρεσης ακεραίου διά κλάσμα -
εξαγωγή κανόνα

$$3 \div \frac{1}{2} = 6$$

$$3 \div \frac{1}{8} = \frac{24}{8} \div \frac{1}{8} = 24$$

$$3 \div \frac{1}{3} = 9$$

$$3 \div \frac{2}{8} = \frac{24}{8} \div \frac{2}{8} = 12$$

(γ) Με βάση τον τρόπο που εργαστήκατε στα ερωτήματα (α) και (β), να υπολογίσετε τα πιο κάτω πηλίκα.

$$3 \div \frac{1}{4} =$$

$$4 \div \frac{1}{5} =$$

$$3 \div \frac{2}{4} =$$

$$4 \div \frac{2}{5} =$$

$$3 \div \frac{3}{4} =$$

$$4 \div \frac{4}{5} =$$

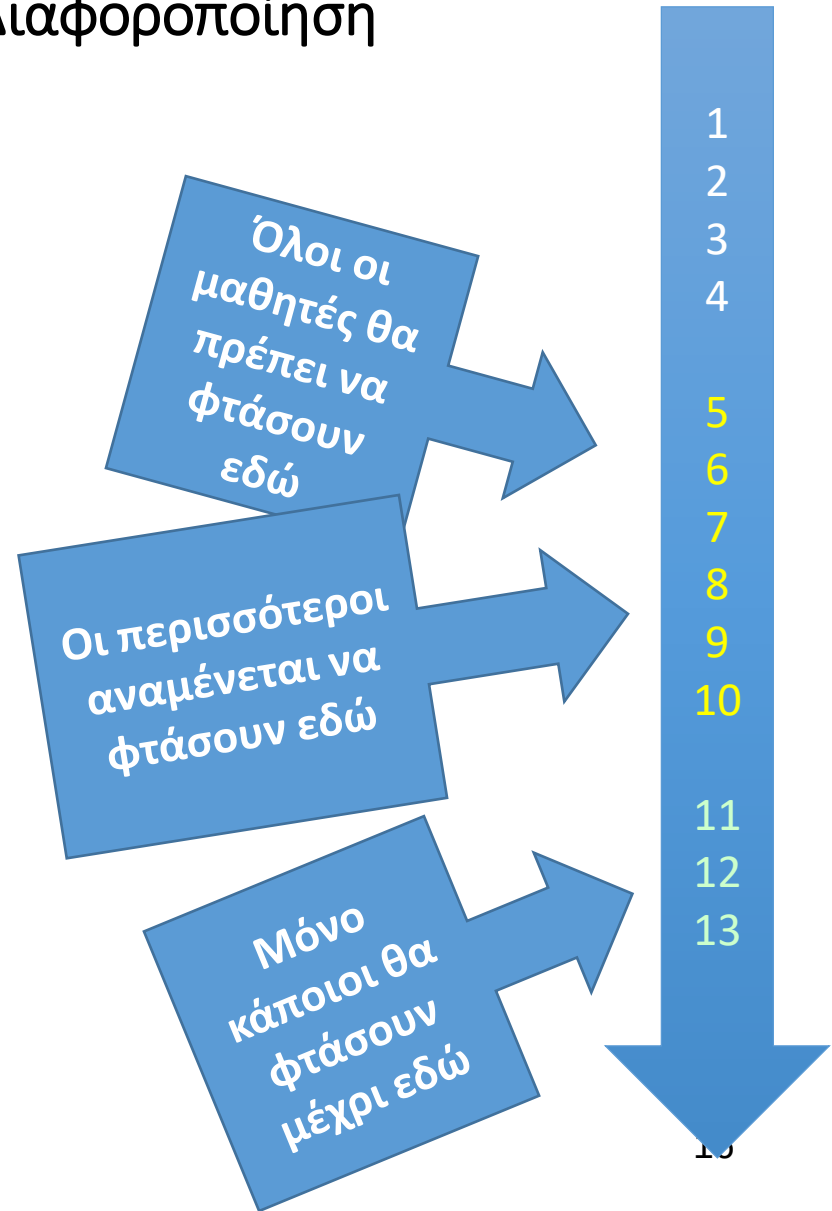
(δ) Να επεξηγήσετε γιατί $8 \div \frac{1}{3} = 24$ και $8 \div \frac{2}{3} = 12$.

Σχεδιασμός Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας - Τεχνικές

Ιεράρχηση δραστηριοτήτων – Κάθετη Διαφοροποίηση

! Δεν αναμένεται όλοι οι μαθητές να κατακτήσουν τη νέα γνώση / δεξιότητα **στον ίδιο βαθμό** ΑΛΛΑ

! Αναμένεται να έχουν όλοι ευκαιρίες να εμπλακούν στη μαθησιακή διαδικασία για κατάκτηση της νέας γνώσης

Ιεράρχηση δραστηριοτήτων - Εφαρμογή

- Όλοι αρχίζουν από τις προαπαιτούμενες δραστηριότητες 1-2
- Δεν εξετάζουμε μια – μια τις ασκήσεις
- Προχωρούν με τον ρυθμό του ο καθένας
- Τους σταματούμε όταν ολοκληρώσουν π.χ. τις 2 πρώτες είτε για να ελέγξουν ανά δύο είτε για την ολομέλεια
- Συνεχίζουν από εκεί που έμεινε ο καθένας
- Ολοκληρώνουν μέχρι να επιτευχθεί ο βασικός σκοπός.
- Δεν ολοκληρώνουν όλοι τις μετασχηματιστικές αλλά μπορούν όσοι θέλουν στο σπίτι

(Κουτσελίνη, 2018)

Σχεδιασμός Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας - Τεχνικές

Ασύγχρονη εργασία μαθητών

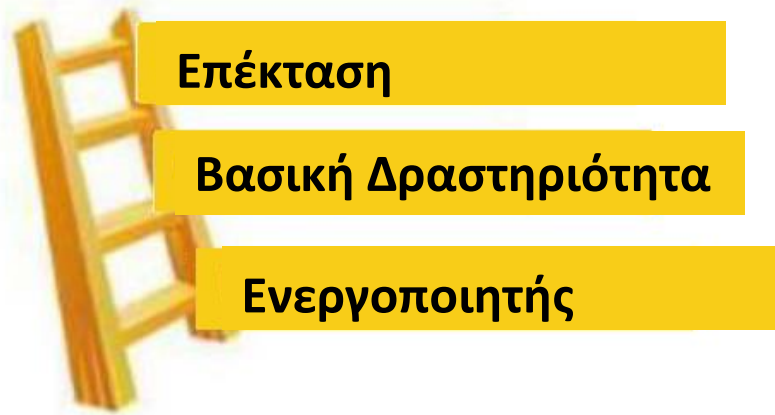
Όλοι οι μαθητές θα πρέπει να κατακτήσουν την πυρηνική γνώση, αλλά με βάση τον ρυθμό τους, π.χ.

- Περισσότερη άσκηση στην προαπαιτούμενη γνώση για κάποιους μαθητές
- Περισσότερη άσκηση στην πυρηνική γνώση για κάποιους μαθητές
- Διαβάθμιση εργασιών για την κατάκτηση της πυρηνικής γνώσης

Σχεδιασμός Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας - Τεχνικές

Διαβάθμιση δραστηριοτήτων – Οριζόντια διαφοροποίηση

- Οι μαθητές εργάζονται με τις ίδιες πυρηνικές γνώσεις και χρησιμοποιούν τις ίδιες βασικές δεξιότητες ΑΛΛΑ
- Οι δραστηριότητες στις οποίες εργάζονται έχουν διαφορετικά επίπεδα πολυπλοκότητας και αφαίρεσης.

Διαβάθμιση δραστηριοτήτων

Ιδέες για ενεργοποιητές:

- Απλοποιώ το σχήμα
- Βάζω απλούστερους ή λιγότερους αριθμούς
- Βάζω λιγότερα βήματα
- Δίνονται και χρησιμοποιούνται μέσα και υλικά
- Αφαιρώ κάποιους περιορισμούς
- Οργανώνονται τα βήματα σε πίνακα για να υποβοηθηθούν τα παιδιά να δουν μοτίβα

Διαβάθμιση δραστηριοτήτων

Ιδέες για επεκτάσεις:

- Ζητώ έναν άλλο τρόπο σκέψης και λύσης
- Ζητώ από τα παιδιά να συγκρίνουν δύο ή περισσότερους τρόπους λύσης
- Ζητώ γενίκευση ή επέκταση ενός μοτίβου
- Προσθέτω περιορισμούς ή αφαιρώ περιορισμούς
- Προσθέτω ερωτήσεις (π.χ., τι θα συνέβαινε αν..., γιατί..., πόσες λύσεις έχει..., πού ξέρω ότι τις βρήκα όλες...;)
- Αντίστροφη σκέψη

Διαβάθμιση δραστηριοτήτων

Περισσότερα παραδείγματα ενεργοποιητών και επεκτάσεων:

- <http://ucy.ac.cy/educate/el/resources/teachers>
- <http://ucy.ac.cy/educate/el/e-learning-platform>

Σχεδιασμός Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας - Τεχνικές

Ευέλικτη ομαδοποίηση

- Η ομαδοποίηση των μαθητών ποικίλει με βάση την επίδοση (ομοιογενείς, ανομοιογενείς ομάδες), τα ενδιαφέροντα, το στυλ μάθησης κ.τ.λ. → Προσωρινές ομάδες
- Δίνει ευκαιρία στον εκπαιδευτικό να παρέχει επιπλέον διδασκαλία ή να επεκτείνει τις μαθησιακές ευκαιρίες συγκεκριμένων μαθητών ή ομάδων μαθητών.
- Εναλλαγή εξατομίκευσης, συνεργατικής μάθησης, ολομέλειας

Κάποιες από τις Τεχνικές Διαφοροποίησης

- **Νοητικά στηρίγματα**

- Στηρίζει τη γνωστική διαδικασία και μειώνει το νοητικό φορτίο
- Π.χ. πίνακες πολλαπλασιασμού στη διδασκαλία της διαίρεσης, λίστα με επίθετα για τη συγγραφή μιας έκθεσης

- **Ποικιλία μέσων/υλικών**

- **Δελτία εισόδου και εξόδου**

- Γρήγορος τρόπος διαμορφωτικής αξιολόγησης

Σχεδιασμός μαθήματος με Διαφοροποίηση

- Ποια ζητήματα/θέματα πρέπει να σκεφτόμαστε κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού ενός μαθήματος που απευθύνεται σε διαφορετικούς μαθητές;

Σχεδιασμός μαθήματος με Διαφοροποίηση

- Πώς θα ιεραρχούσατε τα σημεία αυτά; Από ποιο θα ξεκινούσατε πρώτο και πώς θα προχωρούσατε;

Δραστηριότητα

- Εφαρμογή των τεχνικών στο σχέδιο μαθήματος, με έμφαση στα ακόλουθα:
 - Ανάλυση γνώσης σε προαπαιτούμενα, βασικά, μετασχηματιστικά
 - Αντιστοίχιση δραστηριοτήτων με στόχους και ιεράρχησή τους
 - Εντοπισμός της βασικής δραστηριότητας και οριζόντια διαβάθμισή της (ενεργοποιητές και επεκτάσεις)

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!

Σοφία Αγαθαγγέλου
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου
Τηλ. επικοινωνίας: 22-402346
agathangelou.s@cyearn.pi.ac.cy

*Thank
you*

